

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Хаджинов. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 248 с.

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Біркентале В.В. к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та господарського права Донецького національного технічного університету (Україна)

Біркентале В.В. Развитие публичного администрирования у сферы занятости: национальный та региональный аспекты.

У статті досліджено теоретичні основи трансформації діючої системи і структури органів державного управління з метою забезпечення їх ефективного функціонування, створення нової моделі публічного адміністрування в Україні. Проаналізовано показники економічного зростання, зайнятості та безробіття як на макрорівні, так і на рівні Донецької області. Визначено, що на стан ринку праці Донецької області та країни в цілому впливають різні чинники, а вплив однакових чинників – може спричинити різні наслідки. Досліджено результати прийняття та реалізації нових законодавчих актів щодо регулювання ринку праці. Сформульовано основні напрямки підвищення ефективності діяльності державних центрів зайнятості, у т.ч. через поглиблення їх взаємодії з роботодавцями.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, ринок праці, державні центри зайнятості, працевлаштування, адміністрування, роботодавці, соціальні послуги.

Биркентале В.В. Развитие публичного администрирования в сфере занятости: национальный та региональный аспекты.

В статье исследованы теоретические основы трансформации действующей системы и структуры органов государственного управления с целью обеспечения их эффективного функционирования, создания новой модели публичного администрирования в Украине. Проанализированы показатели экономического роста, занятости и безработицы как на макроуровне, так и на уровне Донецкой области. Выявлено, что на состояние рынка труда Донецкой области и страны в целом влияют разные факторы, а влияние одинаковых факторов – может привести к различным последствиям. Прослежены результаты принятия и реализации новых законодательных актов по регулированию рынка труда. Сформулированы основные направления повышения эффективности деятельности государственных центров занятости, в т.ч. путем углубления их взаимодействия с работодателями.

Ключевые слова: занятость, безработица, рынок труда, государственные центры занятости, трудоустройство, администрирование, работодатели, социальные услуги.

Birkentale V. Public administration development in employment: national and regional aspects.

The theoretical foundations of transformation of current system and government's structure for ensuring their effective functioning, new creating model of public administration in Ukraine were analysed in the article. Indicators of economic growth, employment and unemployment were analysed as at the macro level as at the level of Donetsk region. It was determined that the labour market in Donetsk region and generally in the country is influenced by various factors, and the influence of the same factors may cause different results. Adoption and implementation results of new legislation for the labour market regulation were investigated. The basic directions of improving the efficiency of public employment centres, including by deepening their cooperation with employers were formulated.

Keywords: employment, unemployment, labour market, public employment centres, job placement, administration, employers, social services.

Вступ. Певна новизна категорії «публічне адміністрування» в Україні та в усіх пострадянських країнах обумовлена історично і логічно. Адміністративно-командній системі притаманним було жорстке державне управління як керуючий вплив на усі сторони суспільного життя. В умовах ринкової економіки така ситуація не можлива. Підприємства, організації недержавної форми власності функціонують в межах існуючих в державі законів, але самостійно формують політику, стратегію і тактику дій. Між державою і недержавними підприємствами формуються інші відносини, які пов'язані з контролем за дотриманням законів, удосконаленням державної політики, створенням умов для роботи таких підприємств у напрямках, які є дійсно адмініструванням (або регулюванням певної сфери життєдіяльності). Перспективною метою зовнішньої політики України визначено її участь у міжнародних інтеграційних об'єднаннях, створення високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, культури та демократії [6-7]. Трансформація соціальної реальності, глобалізація сучасних соціально-економічних відносин потребують реформування існуючої системи державного управління в Україні. Тому сьогодні одним з ключових завдань для органів державного управління стає відхід від усталених стереотипів діяльності. Все це можливо лише за умови впровадження комплексу організаційно-правових заходів, спрямованих на трансформацію діючої системи і структури органів державного управління з метою забезпечення їх ефективного функціонування, створення нової моделі публічного адміністрування в Україні. Науковий дискурс навколо цієї проблеми не втрачає своєї актуальності.

Постановка задачі. В умовах нестабільності економічного розвитку питання регулювання зайнятості стає визначальним, оскільки в цей момент особливістю економіки є пристосування до різних негативних явищ, які відбуваються за рахунок зростання безробіття, зниження рівня реальної заробітної плати тощо. Усі ці проблеми приводять до зuboжіння населення країни, загострюють і так непрості кризові явища в економіці, стримують втілення реформ, перешкоджають створенню умов для стабілізації й економічного зростання, а тому вимагають невідкладного вирішення.

Дослідженню проблем розвитку та реалізації соціальної політики, зайнятості та проблем ринку праці присвятили свої роботи зарубіжні вчені: Р. Арон, М. Вебер, Д. Гелбрейт, Д. Кліланд, Е. Тоффлер, С. Янг. Шляхи вирішення проблем зайнятості у своїх роботах досліджують вітчизняні науковці та практики: І.Бандур, В. Блізнюк, І. Гнибіденко, Б. Данилишин, А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Н. Лузянченко, О. Новікова, Ю. Маршавін, В. Савченко, В. Скульська, В. Федоренко, Л. Чорна, Г. Куліков. Проблемам трансформації структури органів державного управління з метою забезпечення їх ефективного функціонування, створення нової моделі публічного адміністрування в Україні присвячено роботи В. Дзюндзюка, В. Корженка, О. Коротича, А. Мельник, Г. Одінцової та інших.

Не дивлячись на те, що проблеми зайнятості населення та розвитку ринку праці підтримуються законодавчо [14-21], питання поглиблення співпраці центрів зайнятості з роботодавцями, підвищення ефективності реалізації публічної влади у сфері зайнятості залишаються недостатньо вирішеними.

Метою дослідження є визначення сучасних тенденцій і проблем публічного адміністрування сфери зайнятості у напрямку стимулювання роботодавців щодо взаємодії з державними центрами зайнятості, створення нових робочих місць, визначення шляхів активізації такої взаємодії як чинника стабілізації економіки в цілому.

Результати дослідження. Аналіз існуючих підходів до визначення суті категорії «публічне адміністрування» підтверджує, що публічне адміністрування охоплює систему державної виконавчої влади і місцеве самоврядування, і є діяльністю з формування, впровадження, оцінювання та модифікації публічної політики. «Публічне» в уяві багатьох пов'язується з тим, що відбувається в присутності публіки, людей, прилюдно, відкрито, не приватно. Зміст «адміністрування» є близьким до визначення в теорії управління адміністративних методів впливу керуючого суб'єкта на об'єкт: це – способи і прийоми, дії прямого і обов'язкового визначення поведінки і діяльності людей з боку відповідних керівних компонентів держави [5]. В Україні відбувається становлення ринкових відносин, тобто формально державне управління вже відійшло у минуле і більш доречним є використання терміну «публічне адміністрування». Але це потребує закріплення його в нормативно-правових документах, чіткого визначення кола учасників цього процесу, їх повноважень тощо. На

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

практиці ще дуже часто здійснюється саме державне управління. Але розвиток ринкових відносин і демократизації суспільства є незворотним, що підкреслює актуальність нового терміну. До публічних адміністрацій в Україні належать органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (рис. 1). Характерною рисою розвитку системи публічного управління в Україні є дуалізм державної виконавчої влади на місцевому рівні. Система органів місцевого самоврядування та системи органів державної виконавчої влади складається із різних за своєю природою органів, проте об'єднаних функціонально в організаційно єдину систему необхідністю забезпечувати реалізацію управлінських цілей і повноважень. В такому ракурсі не лише органи державної влади, а й органи місцевого самоврядування є однією з ланок механізму держави, але не компонентом її апарату.

До інфраструктури ринку праці належать: Міністерство соціальної політики України; система державної служби зайнятості; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (ФЗДСС); суб'єкти підприємницької діяльності посередництва у працевлаштуванні громадян України за кордоном (комерційні біржі працевлаштування), які працюють за ліцензіями Державного центру зайнятості; Науково-дослідний інститут праці й зайнятості населення Мінсоцполітики й Національної академії наук України в м. Києві; Луганський науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин Міністерства соціальної політики України; Інститут підвищення кваліфікації кадрів державної служби зайнятості. Сюди можуть входити також різні благодійні фонди; комерційні, ліцензовані Державним центром зайнятості, біржі працевлаштування та центри підготовки і профорієнтації кадрів. Забезпечення сталого розвитку економіки та добробуту громадян України – найважливіші функції держави, реалізація яких покликана посилити позиції в міжнародному співтоваристві.

Аналіз макроекономічних показників дозволяє зробити висновки, що незважаючи на уповільнення економічного зростання в Україні у 2012 р., порівняно з його темпами у 2010-2011 рр., не було допущено погіршення жодного з показників зайнятості (табл. 1).

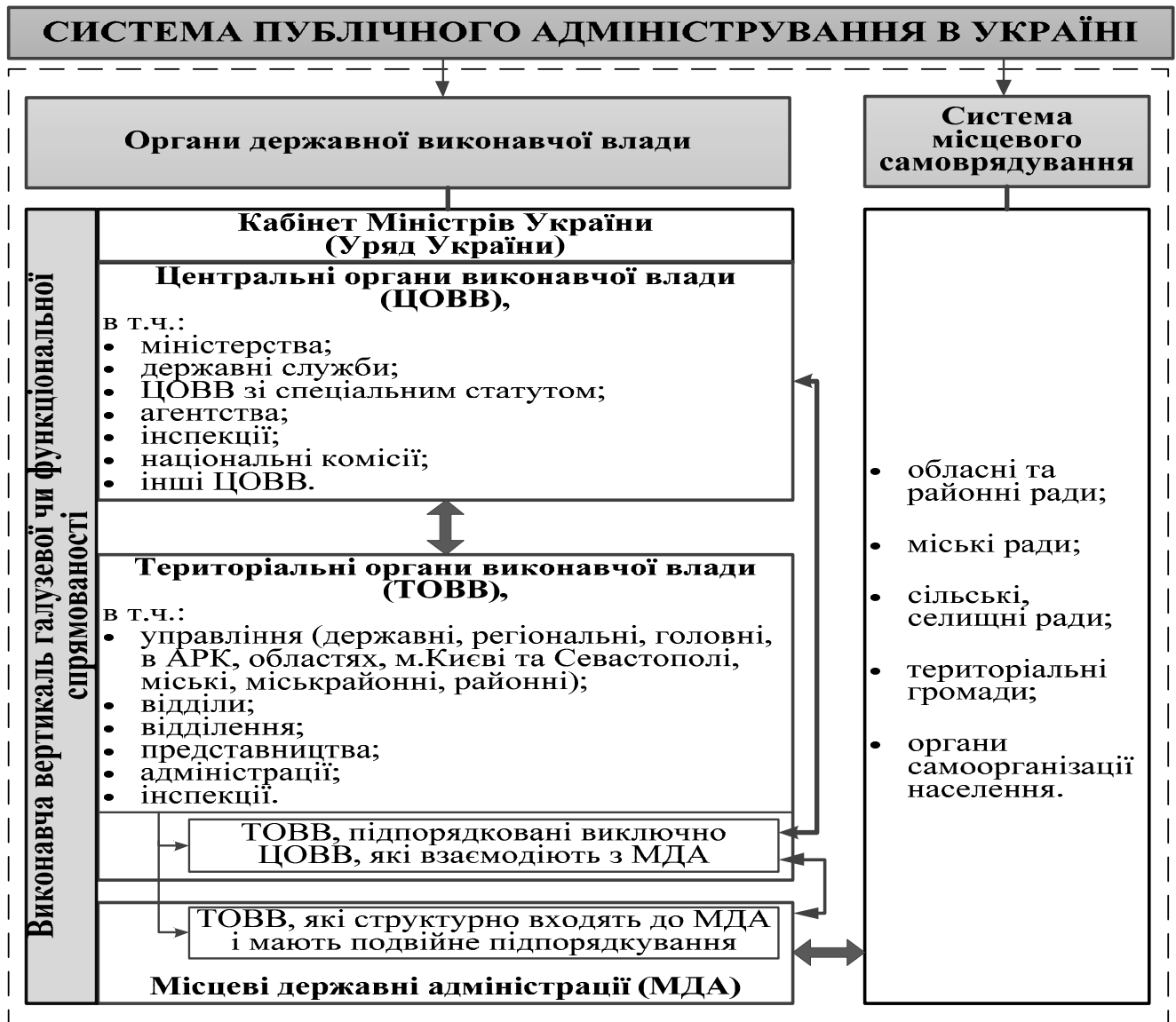

Рис. 1 – Система публічного адміністрування в Україні (складено автором за [1-5, 14])

Узагальнення статистичних даних та досліджень науковців дає підстави говорити, що значний вплив на попит з боку роботодавців оказують чинники, які можуть виступати як мотиваторами, так і демотиваторами, а саме: підвищення рівня сукупного попиту, підтримка державою вітчизняного товаровиробника, створення зон вільної торгівлі з іншими країнами, надмірна монополізація вітчизняного виробництва, рівень інвестицій в основний капітал, активізація інноваційної діяльності, державна підтримка створення нових робочих місць.

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Таблиця 1

Основні показники економічного розвитку та зайнятості населення України [8-9]

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Валовий внутрішній продукт, млрд. грн.	1082,6	1302,1	1408,9
у % до відповідного періоду минулого року	104,1	105,2	100,2
Індекс споживчих цін (грудень у % до грудня попереднього року)	109,1	104,6	99,8
Нарахований фонд оплати праці, млрд. грн.	297,1	342,6	394,5
Індекс промислового виробництва (у % до відповідного періоду минулого року)	111,2	108,0	99,5
Індекс цін виробників промислової продукції (грудень у % до грудня попереднього року)	118,7	114,2	100,3
Чисельність економічно активного населення у віці 15-70 років, тис. осіб	22 051,6	22 056,9	20 354,3
Рівень зайнятості населення (у % до всього населення)	58,5	59,2	59,7
Чисельність безробітних (у віці 15-70 років, за методологією МОП), тис. осіб	1785,6	1732,7	1 657,2
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	8,1	7,9	7,5

Стан ринку праці Донецької області у 2010-2013 рр. характеризувався різними тенденціями. В основному їх можна визначити як позитивні. Проте на основні показники ринку праці впливали багато чинників, які виступали як стимулятори, так і дестимулятори соціальних процесів. До них слід віднести:

- 1) функціонування реального сектору економіки;
- 2) наслідки демографічної кризи;
- 3) розширення можливостей самостійного пошуку підходящої роботи та самостійного працевлаштування;
- 4) недостатнє зростання попиту на робочу силу (динаміка зростання/падіння внутрішнього виробництва);
- 5) зміни у зовнішній політиці держави, зовнішній торгівлі.

1) Економіка Донецької області протягом 2010-2011 рр. зазнала позитивних змін. За 2011 р. загальний обсяг промислового виробництва області збільшився у порівнянні з попереднім роком на 13,6%. В окремих галузях цей показник був ще вищий: в машинобудуванні – 15,2%; у видобутку неенергетичних корисних копалин – 16,7%; у вугільній промисловості – 19,7%; в хімічній і нафтохімічній промисловості – 41,4%. Позитивна динаміка забезпечена на тлі досить високої бази порівняння, оскільки в 2010 р. приріст виробленої продукції, у порівнянні з 2009 р., становив 14,7% [10]. Що стосується показників економічного розвитку Донецької області за 2012 р., то обидва із зазначених показників суттєво знизились (рис. 2). Індекс виробництва продукції дорівнював 94,6% до попереднього року. У порівнянні з 2010-2011 рр., де зростання становило 13-14%, це дуже відчутний спад. Аналіз загальнонаціональних показників економічного розвитку показав, що у 2012 р. відбулось скорочення експорту країни. Цей чинник є важливим для аналізу зайнятості в Донецькій області з огляду на те, що основу товарної структури українського експорту склали чорні метали та вироби з них – 26,4% від загального обсягу експорту. Зменшення обсягів експорту цієї продукції склало 14,7% проти 2011 р. Іншими складовими експорту є також продукція галузей і підприємств, які знаходяться переважно на Донеччині: мінеральні продукти – 11,1% (зменшення на 25,4%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 7,4% (зменшення на 6,1%) та інші. Підприємства Донецького регіону входять до числа найактивніших суб'єктів господарювання, які здійснювали експортно-імпортні операції, поряд із підприємствами м. Києва, Дніпропетровської, Київської, Луганської та Одеської областей. Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника Донецької області у 2011 р. склала 3063 грн., що вище, ніж в середньому по країні. Номінально вона зросла у порівнянні з 2010 р. на 20,2%. Реальні доходи населення, тобто кількість товарів та послуг, які можна придбати за номінальну заробітну плату, теж відчутно зростає. Так, у 2011-2012 рр. і в Україні, і в Донецькій області зафіксований найнижчий рівень інфляції за останні 10 років [8-11].

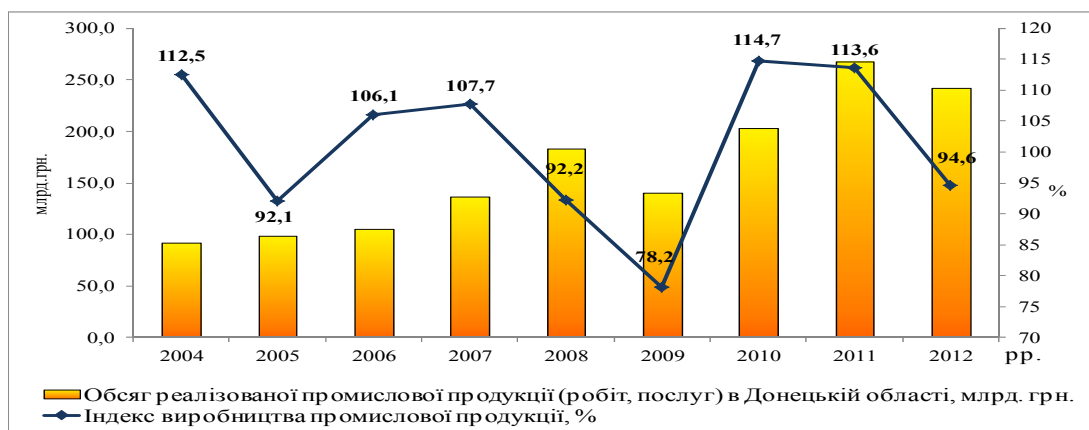

Рисунок 2 – Динаміка розвитку економіки Донецької області за 2007-2012 рр.

2) Негативний вплив на стан ринку праці області оказують і наслідки демографічної кризи. У 2011 р. в Донецькій області щодня народжувалось 114 нових мешканців, а вмирало – 195. Потягом 2011 р. чисельність наявного населення області зменшилась на 29,8 тис. осіб., у тому числі на 29,3 тис. осіб внаслідок перевищення числа померлих над числом народжених, і на 0,5 тис. осіб – за рахунок міграційного скорочення, і на 01.01.2012 р. склала 4403,2 тис. осіб. В цілому, демографічна ситуація в області залишається складною, про що свідчить триваюче скорочення чисельності населення; низький рівень народжуваності, у порівнянні з рівнем смертності; значні масштаби передчасної смертності, особливо серед чоловіків працездатного віку; високі показники малокової смертності та мертвонародженості; негативне сальдо міграції [10]. У 2012-2013 рр. демографічна ситуація в Донецькій області не зазнала змін на краще. За статистичними даними чисельність наявного населення області станом на 01.01.2013 р. становила 4375,4 тис., тобто його скорочення за 2012 р. відбулось на 27,8 тис. осіб. Темпи щорічного скорочення населення області знизились, у порівнянні з 2011 р., але тенденція до його природного скорочення триває – за січень-жовтень 2013 р. чисельність мешканців області продовжувала зменшуватись ще більшими темпами – на 26,1 тис. осіб за 10 місяців (до 4349,3 тис. осіб) [11].

3) Поступове відновлення позитивної динаміки економічного зростання в Донецькій області у 2010-2011 рр. дало поштовх до підвищення рівня зайнятості та зменшення рівня безробіття. В області, як і в країні в цілому, позитивні зрушення у сфері зайнятості населення відбувались вже протягом 2010-2012 рр. (рис. 3).

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

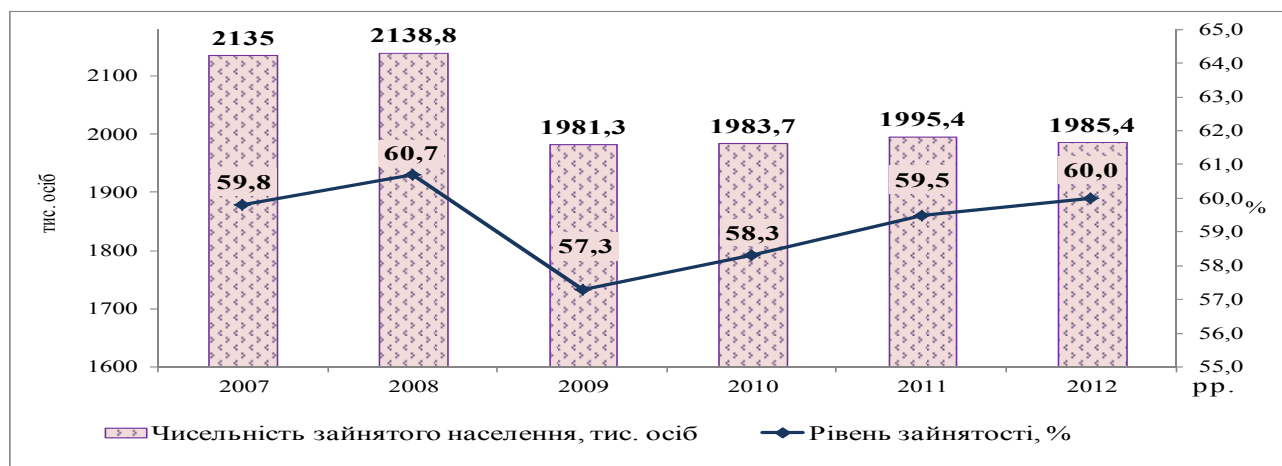

Рисунок 3 – Динаміка показників зайнятості населення Донецької області за 2007-2012 рр. [ ]

В той же час слід звернути увагу на те, що у 2012 р. збільшився відносний показник рівня зайнятості по Донецькій області до 60%, а значення абсолютного показника чисельності зайнятого населення області зменшилось з 1995,4 тис. осіб до 1985,4 тис. осіб, тобто на 10 тис. осіб. Це пояснюється зниженням загальної чисельності населення Донецької області (на 29,8 тис. осіб у 2011 р. і на 27,8 тис. осіб у 2012 р.) та змінами у структурі зайнятого населення [10-11].

4) Позитивна динаміка спостерігалась і у показниках зареєстрованого безробіття. Абсолютні показники чисельності безробітного населення стабільно знижувались протягом трьох років – з 205,6 тис. осіб у 2009 р. до 171,8 тис. осіб у 2012 р. Скорочення числа безробітних за 2011 і 2012 рр. становило відповідно 5,2 та 5,9 тис. осіб. Рівень безробіття у 2009-2012 рр., розрахований за методологією МОП, знизився з 9,4% до 8,0%. Проте зазначені показники ще не досягли рівня безробіття у 2007-2008 рр. (5,6% та 5,7% відповідно), рис. 4 [10-11].

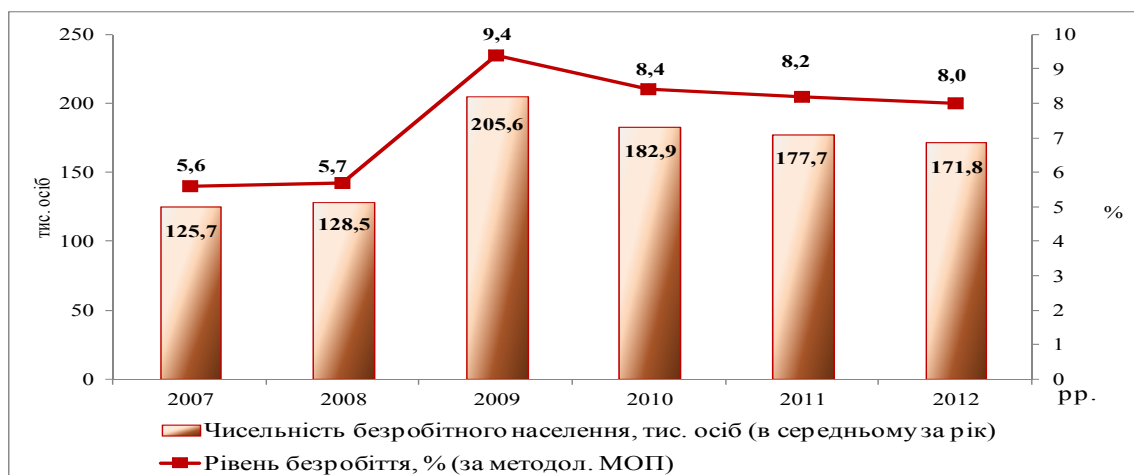

Рисунок 4 – Показники безробіття у Донецькій області за 2007-2012 рр.

Адміністративні дані Донецького обласного центру зайнятості свідчать, що, не зважаючи на позитивні зміни у показниках зайнятості та безробіття, кардинально ситуацію на ринку праці області не вдалось переломити. Попит на кваліфіковані кадри з боку роботодавців не досяг докризових показників 2007 р. і був практично в декілька разів нижчим за них [10]. У 2011 р., у порівнянні з 2010 р., завдяки поживленню функціонування реального сектору економіки регіону, підвищенню результативності співпраці з роботодавцями вдалось досягти зростання на 424 одиниці кількості роботодавців, які подали дані про потребу в працівниках до Донецького міського центру зайнятості; числа вакансій, поданих до центру зайнятості, та зменшення навантаження на одне вільне робоче місце (вакансію) з 11 осіб до 7 осіб на кінець 2011 р. (рис. 5).

На тлі показників економічного зростання країни у 2012 р. – незначного зростання реального ВВП України на 0,2% – спад промислового виробництва в Донецькій області у 2012 р. виглядав ще відчутнішим (індекс виробництва продукції Донецької області дорівнював 94,6% до попереднього року). Це неминуче мало наслідком і погіршення показників зайнятості в області у порівнянні з 2011 р.: чисельність незайнятих громадян зростає з 28,4 до 29,8 тис. осіб; скоротилась потреба підприємств в робочій силі – кількість вакансій зменшилась з 4,1 тис. одиниць до 3,4 тис. одиниць. Така ситуація співпадає із загальнонаціональними тенденціями у показниках попиту на робочу силу з боку роботодавців. Скорочення кількості вакансій збільшило показник навантаження на одне вільне робоче місце в області – з 7 осіб у 2011 р. до 9 осіб у 2012 р. [9, 11] Внаслідок дуже низької інвестиційної активності останніх років основні засоби значно зношені: в економіці України на 75%, у переробній промисловості – майже на 70%, у галузі транспорту і зв'язку – на 95%. Найближчими роками це приведе до їх інтенсивного вибування, скорочуючи тим самим робочі місця. У зв'язку з цим важливо прискорити відтворення на новітній техніко-технологічній базі робочих місць всієї індустріальної сфери [12].

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Рисунок 5 – Показники попиту на робочу силу в Донецькій області за 2007-2013 рр.

За даними Головного управління статистики у Донецькій області та Донецького обласного центру зайнятості (ДМЦЗ) у 2013 р., попри збільшення чисельності незайнятих громадян, що перебували на обліку в державній службі зайнятості на кінець року, у порівнянні з попередніми роками, зросла кількість вакансій – з 3,4 тис. до 6 тисяч одиниць [11]. Це позитивно вплинуло на показник навантаження на одне вільне робоче місце, знизивши його значення у порівнянні з попереднім роком з 9 до 5. Аналізуючи причини таких змін, можна припустити, що поштовхом до цього стало прийняття у липні-вересні 2012 р. низки нормативно-законодавчих актів, ряд яких набув чинності у 2012-2013 рр. [14-21].

Новим законом України «Про зайнятість населення», прийнятим у 2012 р., передбачені заходи щодо стимулювання роботодавців створювати нові робочі місця (стодворсоткова компенсація єдиного соціального внеску при працевлаштуванні на новостворені робочі місця для окремих категорій населення) [14].

З 30.05.2013 набрав чинності «Порядок компенсації роботодавцям витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [18]. Відповідно до Порядку право на компенсацію має роботодавець, в тому числі суб'єкт малого підприємництва, який працевлаштовує на нове робоче місце в пріоритетних видах економічної діяльності строком не менше ніж на два роки за направленням територіального органу зареєстрованих безробітних з певних, соціально уразливих верств категорій громадян. Компенсація виплачується протягом одного року з дня працевлаштування. Компенсація не виплачується у разі, коли роботодавець має заборгованість із сплати єдиного внеску та/або страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; визнаний у встановленому порядку банкрутом або стосовно нього порушено справу про банкрутство.

За рахунок розширення сервісу послуг ДМЦЗ, адаптації змісту і форм роботи до нових умов розвитку подій на ринку праці досягнуто позитивної динаміки у термінах працевлаштування незайнятих громадян та рівні укомплектованості вакансій. Термін пошуку роботи безробітними громадянами скоротився з 80 днів у 2010 р. до 70 днів у 2011 р., тобто на 12%. Завдяки активній участі безробітних в інформаційно-роз'яснювальних заходах більше третини з них працевлаштовуються в середньому протягом перших трьох місяців перебування в стані безробіття. Протягом 2011 р. в Донецькій області було укомплектовано 60,9 тисяч вакансій. Рівень укомплектування вакансій зріс з 59,9% у 2010 р. до 63,8% у 2011 р. Зростання рівня укомплектування вакансій спостерігалось практично у всіх містах та районах області. Найвищий рівень укомплектування вакансій спостерігався у Першотравневому РЦЗ (94,6%), Дружківському МЦЗ (91,0%) та Володарському РЦЗ (89,3%). Середня тривалість укомплектування вакансій у 2011 р. коливалась від 3 днів у Володарському РЦЗ та Першотравневому РЦЗ до 12 днів у Дзержинському МЦЗ та Сніжнінському МЦЗ. В середньому за рік цей показник по області становив 7 днів проти 9 днів у 2010 р. [10].

З метою оперативного задоволення потреб економіки, вирішення завдань соціальної політики державна служба зайнятості розвиває власну мережу центрів професійно-технічного навчання дорослого населення. Створення в 2011 р. в Донецькій області Державного навчального закладу «Донецький центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» дозволить збалансувати потреби ринку у кваліфікованій робочій силі та необхідність відтворення зайнятості на основі випереджаючого навчання за професіями, що є актуальними в регіоні в поточний час і на перспективу.

Найчастіше роботу пропонують спеціалістам з продажу, а також ІТ-фахівцям, а ось замикають п'ятірку найбільш затребуваних фахівців вакансії у сфері виробництва. В цілому структура ринку за професійними сферами типова і збігається із загальною картиною по Україні. Особливої уваги заслуговує п'яте місце сфери виробництва і мала, в порівнянні з Україною в цілому, кількість вакансій для молодих фахівців. Також слід зауважити, що в Донецькій області більше шукають представників неофісних професій у сферах будівництва, транспорту, логістики (особливо водіїв), робочого персоналу. Менше шукають ІТ-спеціалістів. В той же час Донецька область потребує ТОП-менеджерів та керівних кадрів. Ситуація в цілому закономірна, враховуючи виробничу спрямованість регіону і специфіку його розвитку [13].

Роботодавці завжди є і соціальними партнерами, і клієнтами державної служби зайнятості. Оскільки ситуація на ринку праці Донеччини динамічно змінюється, центри зайнятості мають пристосовувати свої послуги і технології їх надання саме для задоволення актуальних у даний час потреб роботодавців. З метою реалізації завдань, пов'язаних із соціальним захистом населення від безробіття, сприянням громадянам у підборі підходящої роботи, наданням матеріального забезпечення та соціальних послуг, професійної орієнтації, наданням послуг роботодавцям щодо добору працівників та інформаційно-консультаційних послуг, а також реалізацією інших завдань, визначених законодавством у сфері зайнятості населення та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, у 2013 р. Донецьким міським центром зайнятості проведено:

- 4 дні відкритих дверей Центру зайнятості;
- 52 ярмарки вакансій;
- 3 виїзних акції Центру зайнятості;
- 77 профорієнтаційних семінарів (уроків) для учнівської молоді;
- 24 презентації курсів навчання;
- 36 презентацій навчального закладу;
- 2 дні відкритих дверей Центру зайнятості для осіб з обмеженими фізичними можливостями;
- 12 семінарів для окремих категорій громадян, в т.ч. для інвалідів;
- 16 семінарів для безробітних з категорії довготривалого безробіття.

У 2012-2013 рр. продовжено роботу щодо виплати компенсацій підприємствам витрат на заробітну плату прийнятих за

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

направленням служби зайнятості осіб на дотаційні робочі місця.

Не зважаючи на деяке покращення стану ринку праці, спостерігаються також і певні негативні явища. Наприклад, не всі роботодавці офіційно оформлюють трудові відносини з клієнтами центрів зайнятості, а їх знімають з обліку на підставі їх заяви про відмову від послуг служби зайнятості. Офіційний рівень заробітної плати часто встановлюється на мінімальному рівні, внаслідок чого ФЗДСС недоотримує значні кошти на соціальні виплати. Резерви підвищення ефективності діяльності служби можна розширити пропозицією щодо перегляду нормативів обслуговування спеціалістами центрів зайнятості. Навантаження на спеціалістів, яке збільшилося за останні роки, призводить до зниження якості послуг, що надаються як шукачам роботи, так і роботодавцям. У них об'єктивно є час тільки на реєстрацію громадян та нараховування допомоги по безробіттю і не вистачає часу більш докладно з'ясувати проблеми конкретного клієнта – громадянина чи роботодавця. У містах, в яких є райони, доцільно відкривати центри не в кожному районі, а створювати великі міські центри зайнятості і відкривати в мікрорайонах їхні філії, або кореспондентські пункти, або, як, наприклад, у Польщі, так звані "магазини вакансій", або, як у Санкт-Петербурзі, "експрес-біржі", що підключені до загальноміської комп'ютерної бази даних про вакансії та шукачів роботи.

Висновки та пропозиції. На підставі проведеного аналізу функцій державної системи регулювання зайнятості можна зробити висновки, що для підвищення ефективності діяльності державних служб зайнятості необхідно:

- зміцнити взаємодію з роботодавцями, яку слід будувати на основі врахування їхніх інтересів і доведення до їхньої свідомості важливості та корисності співпраці з державною службою зайнятості;
- продовжити ініціативи законодавчих та виконавчих органів відносно підтримки та стимулювання роботодавців щодо створення вакансій для працевлаштування незайнятих громадян;
- забезпечити швидке адаптування своїх пріоритетів, технологій, форм і методів роботи до змін, що відбуваються в економіці, на ринку праці, у суспільстві;
- відійти від виконання тільки формальних функцій, пов'язаних з безпосереднім трудовим посередництвом, більш докладно з'ясувати проблеми конкретного клієнта й визначити, в який спосіб сприяти саме йому у підборі підходящої роботи і стимулювати активність в її пошуку, для чого рекомендувати переглянути нормативи навантаження на спеціалістів центрів зайнятості;
- забезпечити максимальну відкритість діяльності кожного центру зайнятості і всієї служби зайнятості шляхом встановлення постійних і тісних зв'язків з органами влади, роботодавцями і профспілками, регулярного інформування громадськості, населення про свою діяльність, ефективність заходів, використаних на них кошти, плани на майбутнє.
- сприяти реформуванню організаційної структури служби зайнятості через її оптимізацію, враховуючи досвід створення кореспондентських пунктів, «магазинів вакансій», «експрес-бірж» тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21 травня 1997 р. № 280/97). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (від 06 квітня 1999 р. №586-XIV). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
3. Постанова КМУ «Питання організації діяльності міністрів, керівників інших центральних органів виконавчої влади в регіонах» (від 26 травня 2010 р. № 362). – Офіційний вісник України від 04.06.2010 – 2010. – № 39. – С. 180. – Ст. 1302.
4. Указ Президента «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (від 09 грудня 2010 року № 1085/2010). – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/12584.html>
5. Дзюндзюк В.Б., Мельтюхова Н.М., Фоміцька Н.В. та ін. Публічне адміністрування в Україні: Навч. посібник / [за заг. ред. д-ра ф. наук, проф. В.В. Корженка, к.е.н., доц. Н.М. Мельтюхової – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 306 с.
6. Постанова КМУ «Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення і стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року» (від 15 жовтня 2012 року №1008). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1008-2012-%D0%BF>
7. Указ Президента «Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки» (від 28 квітня 2004 року № 493/2004). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>
8. Звіт міністерства соціальної політики за 2012 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mlsp.kmu.gov.ua/document/152068/2012.doc.
9. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Стан ринку праці та надання соціальних послуг службою зайнятості в Донецькій області у 2011 році // Статистичний щорічник. – Державний центр зайнятості, 2012. – 260 с.
11. Головне управління статистики в Донецькій області. – Режим доступу: <http://www.donetskstat.gov.ua>.
12. Активізація процесу створення нових робочих місць у сучасних умовах. – Куліков Г.Т. // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – Збірник наукових праць. – ДВНЗ КНЕУ. – 2013. – №1 (5). – С. 25-31.
13. Донецьк і Донецька область. Огляд ринку праці [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://hh.ua/article/12451>.
14. Закон України «Про зайнятість населення» (від 5 липня 2012 року № 5067-VI). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
15. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (від 22.06.2012 № 5026-VI). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>.
16. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» (від 6 вересня 2012 року № 5205). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>.
17. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення сторін колективних переговорів» (від 16.10.2012 № 5458-VI). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5458-17>.
18. Порядок компенсації роботодавцям витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2013 №347. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347-2013-%D0%BF>.
19. Порядок професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних // Наказ Міністерства соціальної політики України та МОНУ (від 31 травня 2013 року № 318/655). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1029-13>.
20. Указ Президента України «Про Державну службу зайнятості України» від 16.01.2013 року № 19/2013. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/19/2013>.
21. Про затвердження Порядку надання роботодавцями територіальним органам Державної служби зайнятості інформації про зайнятість та працевлаштування громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню // Наказ Мінсоцполітики України (від 16 травня 2013 року № 271). – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23373.html.